

MUSIQIY TA'LIMDA INNAVATSION YONDASHUV ELEKTRON DASTURNING DOLZARBLIGI VA ZARURATI

Tajiboyev Elmurod Maxmudovich

Namangan davlat universiteti tayanch doktoranti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.8068186>

Annotatsiya: Ushbu maqolada musiqiy ta'limda innovatsion yondashuv ta'lim dasturining o'ziga xos jihatlari, yutuq va imkoniyatlaridan ta'lim jarayonida foydalanish ahamiyatlarini ochib bergan.

Kalit so'zlar: innovatsiya, musiqiy ta'lim, malaka, ta'lim, integratsiya, zamonaviy ta'lim, raqamli innovatsion dastur.

Zamonaviy hayotimiz bilan sinonimga aylangan uchta so'z. Agar siz Amazoniya o'rmoni ichida joylashgan chekka hududdagi qabilaning bir qismi bo'lmasangiz, siz ushbu uchta narsaning individual va jamoaviy foydasini juda ham yaxshi tushunasiz, his etasiz. Vaqt biz, shu davr avlodi uchun juda ham unumdor va muvafaqqiyatli bo'ldi, chunki biz mislsiz ma'lumot asrida yashayapmiz. Bizdan oldin hech qanday avlod bu kabi tajribaga ega bo'lmagan. Hozirgi biz yashayotgan davrgacha XIX asrda Benjamin Franklin tomonidan elektr kashf etilgan paytdan beri insoniyat tarixi faqat taraqqiy etishda, rivojlanishda o'tmoqda. Texnologiyalarning ulkan rivojlanishi, hech qachon mavjud bo'lmagan ish o'rinlarining vujudga kelishi jamiyatning hozirgi tuzilishi uchun muhim bo'lib qoldi. Kechagi orzu bugungi haqiqatga aylandi. Texnologiya va internetning ta'siri musiqa ta'limida ham sezildi. Smart telefonlar, planshetlar, kompyuterlar, va shunga o'xshash taraqqiyot texnologiyalari ham tez o'zgarmoqda. Dastlabki texnik qurilmalarning oldingi shakli va imkoniyatlari bilan hozirgi imkoniyatlari orasida farq juda katta. Endi yer sayyorasining istalgan nuqtasidan simsiz ulanishlar orqali istalgan vaqtda va internetga ulangan har qanday joydan yozib olingan musiqiy kompozitsiyaga qabul qilish mumkin. Ushbu qurilmalar uchun mo'ljallangan dasturlar har kimga musiqani oddiy yoki murakkab usullar bilan o'rganish, yaratish yoki ijro etish imkoniyatini beradi. Ushbu dasturlarning aksariyati bepul yoki arzon, ba'zilar egallangan bilim darajasiga ko'ra soda yoki murakkablikda vazifa bajaradi. Endi odamlar o'zlarining geografik hududlari yoki eshitib voyaga yetgan musiqiy janrlari bilan cheklanib qolmaydilar. Bugun siz insoniyat tarixida qayd etilgan deyarli har qanday asardan bahramand bo'lish erkinligiga egasiz.

Uzoq o'tmishdan toki yaqin yillargacha ta'lim tizimida saqlanib kelgan ilm izlovchilarning passiv bilish faoliyatidan ijobiy ijodkorlik tadqiqotchiligi o'tildi. Ularning mentaliteti ham, munosabati ham o'zgardi. Bunday paytlarda talabalar o'qituvchilar fikrlari bilangina ilmni bir tomonlama talqin qilmaydilar, balki o'zlari uchun noma'lum narsalarni o'zlari o'rganishlariga erkin imkoniyat yaratiladi. Bu ularning idrokini va manipulyativ qobiliyatini yaxshilash uchun foydali ekanligini isbotladi, bu esa o'z navbatida ularning innovatsion iqtidori imkoniyatlarini takomillashtirishda muhim rol o'ynay boshladi.

Onlayn dunyo hamma joyda odamlarning musiqiy tajribalariga ta'sir ko'rsatdi. Internetda mavjud bo'lgan manbalar tufayli shaxslar musiqaning barcha jihatlari to'g'risida norasmiy ravishda ilgari mumkin bo'lmagan usullar bilan yaqindan tanishishlari mumkin bo'ldi.

Har qanday musiqani elektron shaklda o'rganishda nisbatan cheklovlar mavjud bo'lishiga qaramay, musiqiy ta'limni chuqur tushunishni ta'minlaydigan, o'qitish va o'rganishni o'zida jam eta olgan xorijiy onlayn musiqa dasturlarini mahalliy uslub va imkoniyatlarimizga bog'lagan holda targ'ib etishligimiz kelajak avlodlar ta'lim-tarbiyasida muhim ro'l o'ynaydi.

Tugmani bosish bilan musiqiy o'quvning son-sanoqsiz imkoniyatlari olamiga kirib borishlik bilan yangi olam va tafakkurlarga kirib boriladi.

So'nggi o'n yilliklarda musiqa texnologiyasining jadal rivojlanishi bugungi kunda odamlarning musiqa bilan o'zaro munosabatlari va zavqlanishini keskin o'zgartirdi. Raqamli musiqa formatlarining ulkan moslashuvchanligi va mavjud ma'lumotlarning ko'pligi tufayli odamlarning musiqaga kirish imkoniyati o'zgardi. Masalan, o'quv videolari yozib olinadi, unda asosan taniqli musiqachilar ishtirok etadilar, ular ishlash va amaliyot bo'yicha ba'zi ko'rsatmalarni tavsiya qilishadi. Internet undan foydalana oladigan musiqa o'rganuvchilar uchun yangi o'quv muhitini taqdim etdi. Bu esa internet orqali musiqiy ta'limi norasmiy ta'lim sohasida yanada kengayadi. Shu bilan bir qatorda, musiqani o'qitish va o'rganish uchun pedagogik jihatdan foydali, amaliy va samarali echimlarni ishlab chiqiladi.

Musiqa ta'limini samarali tashkil etishda o'qituvchilar uchun turli texnologik vositalar tushunchasi o'qitish va o'rganishning ko'plab omillarini o'z ichiga oluvchi dasturiy ta'minotlar bazasini yaratish ijobiy muvaffaqiyatlar taqdim etadi.

Bu o'rinda davlatimiz tomonidan o'tgan qisqa vaqtlar davomida 2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha "Harakatlar strategiyasi" da "Oliy ta'lim muassasasalari faoliyatining sifati hamda samaradorligini oshirish, ilmiy tadqiqot va innovatsion faoliyatni rag'batlantirish, ilmiy va innovatsiya yutuqlarni amaliyotga joriy etishning samarali mexanizmlarini yaratish" [1] to'liq kafolatlantirilganligi bu o'z navbatida ta'lim sohasidagi eksperimental va innovatsion faoliyat ta'limni modernizatsiya qilish hamda yangi ta'lim texnologiyalari va resurslarini ishlab chiqishga, ularni sinovdan o'tkazishga, ta'lim jarayoniga joriy etishga qaratilgan muhim masala bo'ldi. [2] Davlatimiz tomonidan ilgari surilayotgan ta'limni yangi bosqichga ko'tarishda jahon standartlariga to'liq javob beradigan raqobatbardosh ta'lim strukturasi yaratishni malakali pedagoglar oldiga muhim vazifalar sifatida qo'ymoqda.

Bu o'rinda O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Miromonovich Mirziyoyev tomonidan imzolangan 2017 yil 29 noyabr sanasidagi "O'zbekiston Respublikasi innovatsion rivojlanish vazirligini tashkil etish to'g'risida"gi PF-5264-son farmoni mazmunidan kelib chiqib "...ta'lim tizimida innovatsiyalarni, shu jumladan o'qitishning zamonaviy, interaktiv va ijodiy uslublarini joriy etish orqali targ'ib qilishga ko'maklashish, raqamli texnologiyalardan keng foydalanishni nazarda tutuvchi innovatsion o'quv dasturlarini ishlab chiqishni ta'minlash" [3], shuningdek yangi tahrirdagi "Ta'lim to'g'risidagi qonun"da belgilangan "ta'lim tashkilotlarida innovatsion faoliyatni qo'llab-quvvatlash va o'quv dasturlarini innovatsion texnologiyalarni qo'llagan holda amalga oshirish" [4] mezonlarini va shuningdek mazkur faoliyatga tegishli boshqa me'yoriy-huquqiy hujjatlarda belgilangan vazifalarni amalga oshirishda ushbu "Musiqiy ta'limda innovatsion yondashuv" nomli amaliy tadqiqot ishi muayyan darajada xizmat qiladi.

Elektron dasturning maqsadi: OTMning DTSdagi musiqiy ta'lim yo'nalishi bakalavriat bosqichi o'quv dasturiga mos holda nazariy va amaliy jihatdan innovatsion yondashuv bo'yicha "Musiqa o'qitish nazariyasi va maktab repertuari" fani laboratoriya mashg'ulotlarini samarali tashkil etish yuzasidan o'quv elektron darslik milliy musiqamizni o'zida mujaasam etgani holda turli yoshdagi foydalanuvchilari uchun musiqiy ta'limga innovatsion yondashuv bo'lib yordam beradi. Hamda internet tizimining o'quv bazasidagi mavjud innovatsion g'oyalarni

ta'lim jarayoniga tadbqiq etish orqali musiqiy savodxonlik darajasini rivojlanishiga ko'maklashishdan iborat.

Tadqiqot vazifalari:

- Tadqiq etilayotgan mavzu dolzarbligini asoslab berish va fan bo'yicha nazariy va amaliy mashg'ulotlarni innovatsion yondashuv asosida tashkil etish.
- Bo'lajak musiqa fani o'qituvchilarini AKT resurslari bilan ta'minlash asnosida pedagogik kompetetntligini shakllantirish.
- Talabalarda milliy g'urur va iftixor, moddiy va ma'naviy merosga qadriyatli munosabat, shukronalik tuyg'ularini shakllantirish;
- Unda Davlat ta'lim standartlari talablari asosida talabalar tomonidan bilim, ko'nikma va malaka hamda kompetensiyalarning to'liq o'zlashtirilishiga erishish kabi vazifalar ustuvorlik kasb etadi.
- Ta'lim muhiti va undagi kompyuterlashtirilgan musiqa ta'limida ishlatilishi mumkin bo'lgan dasturiy mahsulotni tasniflash; o'qituvchi, kompyuter va talabaning vazifalarini aniqlash; ta'lim jarayonida bir turdagi yoki boshqa kompyuter dasturlarini ishlatishda paydo bo'lgan kompyuter, kompyuter va talaba; musiqa ta'limida kompyuter texnologiyalarini qo'llash shakllarining xilma-xilligini ko'rsatish; musiqa ta'limini Kompyuterlashtirishni rivojlantirishning ayrim istiqbollarini aniqlashdan iborat bo'ladi.

Bundan tashqari elektron darslikda 6-7 sinf dasrligida tavsiya etilgan mumtoz ashulularni o'rganish va o'zlashtirishda bir qator ilg'or pedagogik yutuqlarni ham o'zida mujassam etgan. Zero, mumtoz ashulalar o'zining salobati, keng qamrovligi va purmanoligi bilan ham qimmatlidir. Elektron dasturda "O'n ikki maqom", "Shashmaqom", "Xorazm maqomlari", "Toshkent va Farg'ona musiqa yo'llar" bo'limlari orqali xalq orasida keng tarqalgan va ommalashgan "Ushshoq"lar, "Feruz"lar, "Bayot"lar, "Suvora"lar, "Chorgoh"larni tinglash va o'rganish bo'yicha tavsiyalar keltirilgan.

Xulosa sifatida shuni aytib o'tish lozimki, yaratilgan mazkur elektron darslik yolarimizni milliy musiqa madaniyatimizni o'rganishda bugungi zamon talab etayotgan o'qitishning yangicha usullari qo'llagan holda ta'lim sifat samaradorligiga erishishda muhim qadamlardan biri bo'ladi deb o'ylaymiz.

References:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги «Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида»ги ПФ-4947-сон Фармони // Ўзбекистон Республикаси Қонун ҳужжатлар тўплами. – Т., 2017 – Б.37.
2. <https://lex.uz> "Таълим тўғрисидаги ЎРҚ" – 637. 23.09.2020
3. "Ўзбекистон Республикаси инновацион ривожланиш вазирлигини ташкил этиш тўғрисида" Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш. МИРЗИЁЕВ Тошкент ш., 2017 йил 29 ноябрь, ПФ-5264-сон
4. <https://lex.uz> "Таълим тўғрисидаги ЎРҚ" – 637. 23.09.2020